

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Yönetim

İSAM, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi

İcadiye Bağlarbaşı Caddesi No: 40 Üsküdar 34662 İstanbul

Tel : (0 216) 474 08 50 Faks : (0 216) 474 08 74

Elektronik posta : yayin@isam.org.tr

Basım, Dağıtım ve Pazarlama

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

Serhat Mah. Alınteri Bulvarı 1256. Sokak No: 11 Yenimahalle / Ankara

Tel : (0 312) 354 91 31 (pbx) Faks : (0 312) 354 91 32

Elektronik posta : bilgi@diyanetvakfiyayin.com.tr

Sertifika No: 15402

© Bütün yayın hakları

Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Yazı ve fotoğraflar

kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

ISBN 978-975-389-443-2 (16. cilt)

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

İSLÂM

ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 16

HANEFÎ MEZHEBİ - HAYÂ

Ankara 2018

(İlk basım / İstanbul 1997)

Sahibi

Türkiye Diyanet Vakfı

Başkan

Dr. Azmi ÖZCAN

Danışma Kurulu

Dr. Tayyar ALTIKULAÇ

Prof.Dr. Mustafa ÇAĞRICI

Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN

Doç.Dr. Ahmet ÖZEL

Prof.Dr. Metin TUNCEL

Genel Sekreter

Süleyman N. AKÇEŞME

İNCELEME KURULU	Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU (Başkan) Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL Doç.Dr. Ahmet ÖZEL
İLİM KURULU	Prof.Dr. Ömer Faruk AKÜN Dr. Tayyar ALTIKULAÇ Dr. Nihat AZAMAT Prof.Dr. Mustafa ÇAĞRICI Sargon ERDEM Prof.Dr. Feridun EMECEN Prof.Dr. Semavi EYİCE Prof.Dr. Mustafa FAYDA Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN Prof.Dr. Mahmut KAYA Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU Prof.Dr. Metin TUNCEL Prof.Dr. Mustafa UZUN
Madde Tesbit ve İç Kontrol	Fuat GÜNEL Kasım KIRBIYIK
TEKNİK REDAKSİYON SORUMLUSU	Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU
Sekreter	Prof.Dr. Metin YURDAGÜR
İmlâ	Dr. İsa KAYAALP Doç.Dr. Muhammet YELTEN
Teknik Kontrol	Doç.Dr. Hasan AKSOY Y.Doç.Dr. Azmi BİLGİN
Bibliyografya	İsmail ÖZBİLGİN Dr. Recep USLU
İndeksleme	Prof.Dr. Metin YURDAGÜR
BASIM, DAĞITIM ve PAZARLAMA	Yasin UĞRAŞ (İşletme Müdürü)
TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	Murat AYDEMİR (Malî ve İdarî İşler Müdürü) Orhan YAVUZ (Ticaret ve Pazarlama Müdürü) Yalçın AKTAN (Matbaa ve Medya Müdürü)

YAYIN MÜDÜRLÜĞÜ	Ahmet YILMAZ (Müdür)
Dizgi	Nedim GÜNEY (Şef) Süleyman ÖZEL Yılmaz SAMANCI
Tashih	Hüseyin Hilmi KURTULMUŞ (Şef) Mehmet GÜNYÜZLÜ Osman SEVİM Abdülkadir ŞENEL
Resimleme	Enis KARAKAYA / M.A. (Şef) Ahmet AKMAN Doç.Dr. Hüsamettin AKSU Dr. Nebi BOZKURT Haluk KARGI / M.A.
Çizim	Oğuz KALLEK
BİLGİ İŞLEM SORUMLUSU	Prof.Dr. M. Saim YEPREM
Program Yardımcısı	Abdülkadir HARMANCI
Operatörler	Ender BOZTÜRK Sebile DEMİRAY Sema DOĞAN Mustafa DURSUN Hüseyin KARAER Coşkun YILDIRIMTÜRK

KÜTÜPHANE ve DOKÜMANTASYON SORUMLUSU	Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL
KÜTÜPHANE ve DOKÜMANTASYON MÜDÜRLÜĞÜ	Fatih ÇARDAKLI (Müdür Vekili)
Kütüphane	Recep YILMAZ (Şef) Recep DOĞRU Mehmet EĞİLMEZ Nâgihan GÜMÜŞ Abdurrahman M. HACIİSMAİLOĞLU Salih SANDAL Nedret TOPÇU Çetin TÜYLÜ Mehmet YILMAZ Ali Yücel YÜRÜK
Satın Alma	Cemil Cahit CAN (Şef) Ekrem ARSLAN
Sürelî Yayınlar ve Mübâdele	Selahattin ÖZTÜRK (Şef) Ş. Bilâl ÇAVUŞOĞLU Ali SAVRAN
Dokümantasyon	M. Birol ÜLKER (Şef) Şevki BAYKUŞ Cemal TOKSOY
Tezler	Fatih ÇARDAKLI (Şef)
SİPARİŞ ve TAKİP MÜDÜRLÜĞÜ	Sabahattin YENİCE (Müdür Vekili) Levent AKÇALAR Metin ALTINOK Meliha ÇETİNÖZ Ş. Memduh GÜZELER
MUHASEBE MÜDÜRLÜĞÜ	Erdal İŞCAN (Müdür) A. Savaş DEMİRAY (Şef) Atalay ALPTEKİ Bilal SALMAN Mehmet ŞEVİK Sema TEKİN
PERSONEL ve İDARÎ İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ	Yakup KAHRAMAN (Müdür) M. Hanefi DİLMAÇ (Şef) Halit ÖZÇELİK (Şef) Aysel YALÇIN

MERKEZ İLİM ve REDAKSİYON KURULLARI ÜYELERİ

Cemil AKPINAR (İlimler Tarihi)	Y.Doç.Dr. Azmi BİLGİN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Ethem Ruhi FİĞLALİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Doç.Dr. Hasan AKSOY (Türk Dili ve Edebiyatı)	Dr. Abdülhamit BİRİŞİK (Tefsir)	Dr. Hilâl GÖRGÜN (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. Ömer Faruk AKÜN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Doç.Dr. İdris BOSTAN (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Dr. Tahsin GÖRGÜN (Fıkıh)
Doç.Dr. Ali AKYILDIZ (Türk Tarihi Medeniyeti)	Dr. Nebi BOZKURT (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Fuat GÜNEL (Dinler Tarihi)
Nurettin ALBAYRAK (Türk Dili ve Edebiyatı)	Dr. Ş. Tufan BUZPINAR (Türk Tarihi ve Medeniyeti, İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Yusuf HALAÇOĞLU (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Dr. Tayyar ALTIKULAÇ (Tefsir)	Prof.Dr. Mustafa ÇAĞRICI (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. Ömer Faruk HARMAN (Dinler Tarihi)
Dr. Mustafa ALTUNDAĞ (Tefsir)	Doç.Dr. İlyas ÇELEBİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Dr. İbrahim HATIPOĞLU (Hadis)
Dr. Harun ANAY (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Dr. Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU (İslâm Sanatları / Mimari)	Prof.Dr. Ekmeleddin İHSANOĞLU (İlimler Tarihi)
Dr. Muhammed ARUÇİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Dr. Kürşat DEMİRCİ (Dinler Tarihi)	Prof.Dr. Mehmet İPŞİRLİ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. M. Akif AYDIN (Fıkıh)	Doç.Dr. İsmail DURMUŞ (Arap Dili ve Edebiyatı)	Âlim KAHRAMAN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Doç.Dr. Halis AYHAN (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. Feridun EMECEN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. Cengiz KALLEK (Fıkıh)
Beşir AYVAZOĞLU (Türk Dili ve Edebiyatı)	Sargon ERDEM (İslâm Sanatları / Müteferrik)	Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR (Hadis)
Dr. Nihat AZAMAT (Tasavvuf)	Y.Doç.Dr. Muhammed EROĞLU (Tefsir)	Prof.Dr. Mustafa KARA (Tasavvuf)
Prof.Dr. Ali BARDAKOĞLU (Fıkıh)	Dr. Mustafa ERTÜRK (Hadis)	Enis KARAKAYA (M.A.) (İslâm Sanatları / Mimari)
Y.Doç.Dr. Adil BEBEK (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN (Fıkıh)
Doç.Dr. Mustafa L. BİLGE (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Prof.Dr. Semavi EYİCE (İslâm Sanatları / Mimari)	Dr. Ahmet KAVAS (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)
	Prof.Dr. Mustafa FAYDA (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Mahmut KAYA (İlimler Tarihi, İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Dr. İsa KAYAALP
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Doç.Dr. Hulûsi KILIÇ
(Arap Dili ve Edebiyatı)

Kasım KIRBIYIK
(İlimler Tarihi)

Dr. Ferhat KOCA
(Fıkıh)

Dr. Ali KÖSE
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Rıza KURTULUŞ
(İslâm Ülkeleri Coğrafyası,
Fars Dili ve Edebiyatı)

Prof.Dr. Günay KUT
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Doç.Dr. İlhan KUTLUER
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. Cevdet KÜÇÜK
(Türk Tarihi ve Medeniyeti)

Prof.Dr. M. Orhan OKAY
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Reşat ÖNGÖREN
(Tasavvuf)

Prof.Dr. Mustafa ÖZ
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN
(İslâm Tarihi ve Medeniyeti)

Prof.Dr. Abdülkadir ÖZCAN
(Türk Tarihi ve Medeniyeti)

Dr. Azmi ÖZCAN
(Türk Tarihi ve Medeniyeti,
İslâm Tarihi ve Medeniyeti)

Y.Doç.Dr. Nuri ÖZCAN
(İslâm Sanatları / Mûsiki)

Doç.Dr. Ahmet ÖZEL
(Fıkıh)

Dr. Şükrü ÖZEN
(Fıkıh)

Dr. M. Sait ÖZERVARLI
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Doç.Dr. İskender PALA
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Mehmet Ali SARI
(Tefsir)

Doç.Dr. Muhiddin SERİN
(İslâm Sanatları / Hat)

Dr. Mustafa SİNANOĞLU
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Abdülkadir ŞENEL
(Hadis)

Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Aydın TOPALOĞLU
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Doç.Dr. Tevfik Rüştü TOPUZOĞLU
(Arap Dili ve Edebiyatı)

Prof.Dr. Metin TUNCEL
(İslâm Ülkeleri Coğrafyası)

Y.Doç.Dr. Zülfikar TÜCCAR
(Arap Dili ve Edebiyatı)

Doç.Dr. Abdullah UÇMAN
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Prof.Dr. Süleyman ULUDAĞ
(Tasavvuf)

Dr. Recep USLU
(İslâm Tarihi ve Medeniyeti)

Dr. Mazlum UYAR
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. Mustafa UZUN
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. İlyas ÜZÜM
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Dr. Kâmil YAŞAROĞLU
(Fıkıh)

Prof.Dr. Yusuf Şevki YAVUZ
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Dr. Mustafa YAYLA
(Fıkıh)

Prof.Dr. Tahsin YAZICI
(Fars Dili ve Edebiyatı)

Dr. Ali Murat YEL
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. M. Saim YEPREM
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. Metin YURDAGÜR
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Dr. Ahmet YÜCEL
(Hadis)